

1(29)

**РЕГІОНАЛЬНА
БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ**

2011

Вінницький фінансово-економічний університет

РЕГІОНАЛЬНА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

Науковий, виробничо-
практичний журнал

№ 1 (29)
беогпень, 1011 рік

З М І С Т

ВСТУП.....	2
Теорія та механізм регулювання регіональної економіки	
КАРИЙ О.І. Етапи стратегічного планування розвитку міста: аналіз вітчизняних підходів	3
ЛЕВИЦЬКА І.В. Економічні цикли і пропорції відтворення.....	10
ОНИСЬКО С.М., ШМАТКОВСЬКА Т.О., АГРЕС О.Г. Проблемні аспекти оцінювання та перспективного моделювання ефективності використання основних засобів сільсько-господарських підприємств	
ПЕНЬКОВА О.Г. Принципи стратегічного планування соціально-економічного розвитку макро- та мезорівнів.....	26
Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва	
АБАЛЬМАЗ А.И. Развитие инвестиционно-инновационной деятельности в Донецком регионе	33
БЄЛІНСЬКА Н.С., ЛЕСЬКО О.Й. Деякі особливості організації ритмічної роботи на молокопереробних підприємствах.....	41
БОЙКО Р.В. Застосування інструментів маркетингових досліджень при реконструкції мікроекономічних процесів регіону.....	47
КУЛЯВЕЦЬ В.Г. Оцінювання ефективності діяльності харчових кластерів у країнах Європейського Союзу.....	® ³
МАТВІЄНКО ОЛ. Цінова стратегія на підприємствах АПК як фактор стабілізації господарської діяльності.....	61
Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит	
БАРИШЕВСЬКА І.В. Механізми державного регулювання аграрного сектору економіки України.....	67
БЕСКОРСА О.А. Фінансово-кредитний механізм забезпечення конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств регіону в умовах ринку.....	73
ВОЙТКІВ Н.І. Зміна технологічних укладів як рушійний чинник структурних трансформацій економіки.....	79
КОЛОСОВ Г.А., РАДКЕВИЧ Е.Н. Количественные оценки в рамках 8УЮТ-анализа.	87
ПМПИПЕНКО І.В. Регіональні особливості та ефективність виробництва зерна: стан, [фоблеми та напрями розвитку.....	93
РУЛІЦЬКА К.М. Трансформаційні процеси в аграрній сфері 'вівщини.....	9
ТОЦЬКА ОЛ. Регіональне дослідження показників науки та освіти в Україні.....	104
УВАРОВ АА Стратегия выживания страховых компаний Украины в условиях экономического кризиса.....	110
ШМИЧКОВА І.Ю. Шляхи вдосконалення оподаткування прибутку підприємств.....	116
Управління бізнесом і соціальним прогресом у регіоні!	
АНТОНОВА С.Є. Соціально-економічна та екологічна сутність водозабезпечення міського населення.....	123
ЖДАМІРОВА А.О. Соціально-економічна ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств регіону в умовах ринку.....	1 ³ 2
ЗАЮКОВ І.В. Демографічний аспект розвитку конкурентоспромож ^А , і робочої сили України	141
НЕЧИПОРУК АА. Проблеми організації нормування праці в галузі рослинництва Поліського регіону	
До відома авторів.....	160

'351: 338.432

ПРИШЕВСЬКА Інна Володимирівна

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

статті обґрунтована система механізмів здійснення державної підтримки аграрного сектора економіки. Висвітлені основні напрями державної підтримки, виходячи з реальних можливостей державного бюджету та заходів, які відповідають умовам приєднання України до СОТ.

Ключові слова і фрази: аграрний сектор, державне регулювання, кредитування, страхування, ціна.

The article proved system mechanisms of state support of agrarian sector of economy. The known main directions of state support, based on the capabilities of state and measures that meet the conditions of Ukraine's accession to the WTO.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Питання розвитку аграрного сектора економіки має принципове значення для України в умовах її членства в Світовій організації торгівлі (СОТ). Останнім часом успішне вирішення завдань ефективного розвитку аграрного сектора економіки України, зростання його конкурентоспроможності на світовому просторі, за умов не вирішення світової продовольчої проблеми, набули не лише національної, а й міжнародної ваги. Тому питання розвитку аграрного сектора повинні регулюватися державою, яка здійснює реформи в галузі й створює умови для ефективного виробництва сільськогосподарської продукції.

Але поки що аграрний сектор економіки не виведений з кризового стану. Складна ситуація викликана, насамперед, незавершеністю розпочатих аграрних реформ, ігноруванням проблем розвитку сільських територій в процесі аграрних трансформацій, відсутністю зваженої державної політики розвитку села та механізмів її реалізації [1].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми державного регулювання розвитку аграрного сектора економіки на теоретико-методол пічному рівні досліджувались багатьма вченими, серед яких: О.Амосов, В.Амбросов, Г.Андрусенко, П.Гайдуцький, М.Калінчик, І.Кириленко, М.Корецький, М.Латинін, П.Макаренко, О.Могильний, Г.Мостовий, Т.Осташко, О.Онищенко, П.Саблук, І.Сурай, В.Орчишин, М.Хорунжий, О.Шпичак, К-Якуба та ін, Однак, у нинішніх умовах формування важ іїв державної підтримки необхідно здійснювати із врахуванням нових ризиків та загроз, пов'язаних із світовими кризовими процесами, вступом нашої держави до СОТ, що і зумовлює здійснення подальших досліджень в цьому напрямі.

Бізнес-економіка, фінанси, облік 1 аудит

Метою статті є обґрунтування системи дієвих економічних важелів державної підтримки сільського господарства з урахуванням сучасних умов господарювання, які включають цінову і податкову політику, фінансово-кредитну підтримку аграрного сектора, формування сприятливої системи сільськогосподарського страхування.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних результатів. Державне керування аграрним сектором економіки визначено як цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив держави на діяльність суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки через організацію суспільних відносин для забезпечення державної аграрної політики в інтересах громадян держави. Державне регулювання аграрного сектора економіки має виявлятися, передусім, через непрямі економічні важелі впливу за допомогою нормативно-правового забезпечення господарських процесів в аграрному секторі економіки [8].

Для стабілізації аграрного виробництва та підвищення ефективності функціонування аграрного ринку в зарубіжних країнах використовується система прямих і непрямих важелів державного впливу: регулювання цін і фермерських доходів, бюджетне фінансування, кредитування, оподаткування, стабілізація ринку сільськогосподарської продукції тощо. При цьому практично всі західні країни у відносинах сільського господарства з іншими галузями, у питаннях експорту й імпорту сільськогосподарської сировини дотримуються принципу аграрного протекціонізму. Більше того, успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канадо, Японії, Китаю пов'язані не лише з розвитком ринкових відносин у цих країнах, а і з обмеженням дій ринкових механізмів саморегулювання з використанням зовнішніх важелів впливу, тобто державною підтримкою сільського господарства через дотації, ціни, квоти, кредитну й податкову політику тощо.

У сучасних умовах метою прямих державних виплат в аграрному секторі розвинених країн здебільшого є рішення соціальних завдань - підтримка рівня доходів фермерів, постачання населення доступними продуктами харчування, розвиток сільських територій та аграрної інфраструктури, проведення природоохоронних заходів, а не лише стимулювання виробництва. У цьому полягає і зміст сучасної Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу [8].

Державна підтримка сільського господарства України реалізується через такі основні напрями: пільгове кредитування, цільові державні дотації для виробників сільськогосподарської продукції, пільгове оподаткування, державне регулювання цін, страховий захист сільськогосподарського виробництва.

Для аграрного сектора економіки важливим завданням є виділення коштів на здешевлення кредитів та державне реду-

Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит

рання пріоритетних державних програм та заходів. У тийтійтій умовах для комерційних банків сільськогосподарське виробництво залишається непривабливим для кредитування через низьку ймовірність повернення кредиту; невисокий рівень прибутковості сільського господарства; високий рівень заборгованості сільськогосподарських товаровиробників перед державою і приватними кредиторами; відсутність законодавчого забезпечення (законодавство про Дотеку) як умови для надійних кредитних операцій; відсутність радійної та ліквідної застави; тривалу оборотність капіталу в сільському господарстві, що пов'язано із сезонним характером виробництва та реалізації продукції.

І Згідно із Законом України «Про державну підтримку сільськогосподарства України» від 27.06.04 р. № 1877-ІУ передбачалося сприяння в подальшому впливі держави на доступність кредитних ресурсів. Так, стаття 13 Закону регламентує кредитну підтримку виробників сільськогосподарської продукції (кредитна субсидія), яка полягає у субсидуванні частини відсотків за використання короткострокових і середньострокових кредитів, наданих банками у національній валюті [2].

; Зазначимо, що 2009 р. введена в дію Постанова № 463 «Про встановлення Порядку використання у 2009 році коштів Стабілізаційного фонду для здешевлення кредитів, фінансування інвестиційних проектів та підтримки окремих проектів в агропромисловому комплексі», згідно з якою за рахунок бюджетних коштів бюджетній компенсації підлягала відсоткова ставка за залученими підприємствами агропромислового комплексу в банках коротко- і середньостроковими кредитами, а також за залученими у кредитних спілках короткостроковими кредитами [5].

Так, 2008 року в АПК було залучено 20,1 млрд. гривень кредитних ресурсів, у тому числі на пільгових умовах - 15,1 млрд. грн, що відповідно в 1,4 та 2 рази більше від залучених у 2007 році. Протягом 2007 року в аграрний сектор економіки залучено 11,6 млрд. гривень кредитних ресурсів, з них короткострокових - 6,2 млрд. грн, середньострокових - 5,4 млрд. гривень. Із загального обсягу залучено пільгових кредитів 7,8 млрд. гривень, в тому числі короткострокових - 5,5 млрд. грн., середньострокових - 2,3 млрд. гривень.

2009 року підприємствами агропромислового комплексу було отримано кредитів на суму 5,7 млрд. грн, що в порівнянні з відповідним періодом попереднього року становить 36 відсотків, з них короткострокових - 4,1 млрд. грн, середньострокові: - 1,1 млрд. грн, довгострокових - 0,5 млрд. грн. Із загального обсягу на пільгових умовах залучено 2,55 млрд. грн (23% до відповідного періоду попереднього року), в тому числі короткострокових

Бізнес-економіка, фінанси, облік 1 аудит

- 2,2 млрд. грн, середньострокових - 264 млн. грн, довгострокових - 55,7 млн. грн.

Розглядаючи динаміку кредитування підприємств АПК за три роки можна зробити висновок, що найменший відсоток залучених кредитних ресурсів, в тому числі на пільгових умовах становить 2009 року.

Одним із найбільш впливових та складних важелів державного регулювання і підтримки доходів сільськогосподарського виробництва в ринковій економіці є ціни. Положеннями Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» встановлено порядок визначення мінімальних і максимальних закупівельних цін та їх використання для здійснення товарних і фінансових інтервенцій. Найважливішим положенням щодо державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та аграрного ринку в цьому законі є застосування державних закупівельних цін на зерно, а також значне сприяння виробництву продукції тваринництва внаслідок впровадження державної тваринницької дотації. Об'єктами бюджетної дотації насамперед виступають велика рогата худоба, свині, вівці, птиця тощо, і розмір дотації встановлюється у сталих сумах із розрахунку на одиницю живої маси тварин або реалізованого молока та вовни [2].

Аналізуючи статті Державного бюджету 2009 року щодо підтримки сільського господарства, можна спостерігати значні зміни у порівнянні з бюджетом попереднього року. Майже на 87% зменшений розмір статті «Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва» - дотації на посіви, з 2,87 млрд. грн. 2008 року до 500 млн. грн. 2009 року.

Аграрний сектор більше ніж будь-який інший сектор економіки залежить від природнокліматичних факторів та, відповідно, наражається на ризики, що перебувають поза межами впливу на них господарюючого суб'єкта, тому існують підстави для системного підходу до розвитку страхування в аграрному секторі. Аграрне страхування розглядається, як один із найбільш ефективних способів керування ризиками, що надає змогу вигідно поєднувати інтереси учасників ринку аграрного страхування та держави, як сторони, першочерговим завданням якої є забезпечення стабільного економічного зростання, добробуту громадян та їх соціального захисту.

Рішучіше*** і тллі п. пддгмтлпв. лшчохццотттттт ф'- цо дпдждо лгт' в' ттамітн
и и ш ш і і і ,А, тллі п. пддгмтлпв. лшчохццотттттт ф'- цо дпдждо лгт' в' ттамітн

кох моделей взаємодії учасників цього ринку, який формується в залежності від об'єктивних умов і традицій, характерних для економіки коленої країни. Водночас, все більше, країн світу схильються до наслідування досвіду тих країн, де була запроваджена та успішно діє модель системи аграрного страхування з і іржавною

Бізнес-економіка, фінанси, облік 1 аудит

настю (США, Канада, Іспанія) адже існують об'єктивні, доведені міжнародним досвідом, підстави, для надання державної підтримки системі аграрного страхування.

Сучасний стан розвитку аграрного страхування в Україні є відповідне його першочерговому завданню - бути ефективним механізмом керування ризиками в аграрному секторі та забезпечувати стабільність виробництва і доходів сільськогосподарських виробників.

На 2009 р. в Державному бюджеті України не передбачені кошти для субсидування страхування сільськогосподарських культур, як і на поточний 2010 рік. Саме через це відбувається значне зменшення об'ємів аграрного страхування. Іншим важливим фактором виступає відсутність коштів у страховальників у зв'язку з зростанням цін на сільськогосподарську продукцію 2008 року. Також причиною зниження інтересу до страхування у більшості аграрних підприємств стала фінансова криза та призупинення кредитування [4].

Розвиток аграрного сектору економіки і його фінансово-економічні результати також у великій межі залежать від податкової політики, яка повинна представляти собою сукупність науково-обґрунтованих заходів спрямованих на забезпечення фінансової стабільності держави, наповнення державного бюджету, накопичення фінансових ресурсів для інвестування капіталу і його вкладень у розвиток господарства країни і підвищення життєвого рівня населення.

Чинна нині в аграрному секторі податкова система зводиться до запровадження фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП). З 2009 року внаслідок виключення з його складу ієєсків до Пенсійного фонду, які становили в ньому приблизно 70%, змінилися його економічний зміст і розмір. У такому вигляді ФСП уже не вписується в загальнодержавну систему оподаткування. Усе це, а також приєднання України до СОТ і орієнтація на стандарти ЄС об'єктивно вимагають подальшого удосконалення податкових відносин в аграрному секторі економіки [7].

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок; держава повинна бути координатором, що розробляє й забезпечує виконання правил, за якими працюють приватні та державні підприємства. Уряд має надавати суспільні блага і сприяти ефективному функціонуванню приватного сектору й підтримувати неухищені верстви населення. Без відповідних інституцій приватні аграрні підприємства, 'агробізнес та ринки не будуть адекватно й ефективно розвиватися. Тому розробка дієвих рекомендацій щодо вдосконалення існуючих та запровадження прогресивних, зрекомендованих світовою практикою важелів і механізмів регулювання галузі є ви-

Бізнес-економіка, фінанси, облік 1 аудит

значальним чинником її подальшого розвитку та інтеграції до європейських і світових аграрних ринків.

Список використаних джерел та літератури:

1. Загальнодержавна Комплексна програма підтримки та розвитку українського села «Добробут через аграрний розвиток» на 2005-2010 роки // <http://iaukrame.com.ua/docs/dai220805.pdf>
2. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 27.06.04 р. № 1877-IV.
3. Майстро С.В. Сутність та напрями державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах / С.В. Майстро // Державне управління: теорія та практика. - 2006. - № 1.
4. Мамчур Р.М. Особливості страхування врожаю сільськогосподарських культур / Р.М. Мамчур // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. - 2009. - № 142. - част. 2.
5. Постанова від 13.05.09 р. № 463 «Про затвердження Порядку використання у 2009 році коштів Стабілізаційного фонду для здешевлення кредитів, фінансування інвестиційних проектів та підтримки окремих проектів в агропромисловому комплексі».
6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про особливості здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною фінансовою підтримкою» від 21.08.2009 № 5063.
7. Саблук П. Стан та перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка АПК. - 2008. - № 4. - С. 24.
8. Сурай І.Г. Державне управління аграрним сектором економіки України: функціонально-структурний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 - «Механізми державного управління» / І.Г.Сурай. - К., 2005. - 20с.

РЕГІОНАЛЬНА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ

науковий, виробничо-практичний журнал

**Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 9838 від 17.05.2005р.**

**Журнал внесений до переліку видань ВАК України
(додаток до постанови Президії ВАК України
від 04.07.2006р. № 1-05/7, перелік № 18)**

Редакційна колегія: Білоконний П.Г., Боднар Т.П., Бурчак З.Г.,
Бурейко Л.М., Кабаненко В.Ф., Кириченко В.В., Кругляк Б.С.,
Мазур А.Г., Марченко О.І., Мартинюк П.С. (головний
редактор), Мороз О.В., Осадчук М.Л., Паюк І.М. (редактор),
Підгурський О.І., Прутська О.О., Редчик В.М., Ткаченко І.С.,
Якимчук К.Д., Яровий А.М.

Засновник і видавець: Вінницький фінансово-економічний
університет

Адреса редакції: вул. Пирогова 71а, кім. 301
м. Вінниця, 21037, Україна
Телефон/факс: 8 (0432)537-27, 50-55-51

Рекомендовано до друку Вченою радою
Вінницького фінансово-економічного університету
Протокол № 8 від 29 березня 2011 року

Відповідальність за підбір та викладення фактів у підписаних статтях несуть
самі автори. Висловлені у цих статтях думки можуть не співпадати з точкою
зору редакційної колегії і не накладають на неї ніяких зобов'язань.

Здано в набір 05.04. 2011. Підписано до друку 07.04. 2011
Формат 70x100x 1/16 Папір офсетний. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 7,9. Наклад 100 прим.
Замовлення № 3867.

Віддруковано в друкарні ТОВ „Вінпрінт”
тел.: 8 (0432) 55-49-47 м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 82

© Вінницький фінансово-економічний університет